

OBSAH

Z předmluvy Františka Palackého k III. dílu z r. 1850

1

KNIHA JEDENÁCTÁ

Husitství pod králem Václavem od r. 1403 do 1419

Článek první	<p>Počátek nepokojů církevních v Čechách (R. 1403)
<i>Vznik a příčiny roztržek církevních. Valdenci a mnichové žebraři. Kacířství ve starých Čechách. Třenice mezi kněžstvem světským a mnichy žebrařými. Arcibiskup Arnošt a císař Karel IV. Předchůdcové reformace v Čechách: Konrád Waldhauser, Milíč z Kroměříže, Matěj z Janova. Počátky utrakvismu. Retraktace Matěje z Janova. Univerzita pražská a české školy. Třenice národní a Tóma Štítný. Učení Viklefovo a jeho uvedení do Čech. M. Jan Hus a Jeroným Pražský. Zápověď učení Viklefova na universitě pražské. Bonifác IX. a porušený stav církve.</i></p>	9
Článek druhý	<p>Třetí kralování Václavovo. Pokrok sporu církevního (Léta 1403—1409)
<i>Krále Václava nové panování; válka s králem Zikmundem; mocné prostředky pro pokoj domácí; opětné dobývání hodnosti královské v říši. Rozepře mezi králem a papežem Řehořem XII. Prospěch viklefismu v Čechách. M. Hus kazatelem v Betlémě. Schisma i neutralnost; oba papežové od kardinálů opuštěni. Nový odpor proti viklefismu v Čechách. Král Václav, sbor kardinálů a pražská universita. Spor o tři hlasy; Mikuláš z Lobkovic. Vystěhování profesorů a studentů německých z Prahy.</i></p>	31
Článek třetí	<p>Vzdělání a rozšíření nauky Husovy (Od r. 1409 do 1414)
<i>Král Václav a koncilium pisánské. Trojice papežů. Odpor duchovenstva českého. Bula Alexandra V. Viklefovy knihy spáleny v Praze. M. Hus pohnán před papeže. Trojice králů římských. Smrt Joštova a dědictví Moravy. Smíření mezi Václavem a Zikmundem. Narovnání mezi arcibiskupem pražským a M. Husem. Bouře pražské pro odpustky. Hus a Štěpán Pálec. Hus v klatbě papežově, musí opustiti Prahu. Arcibiskupové Albík a Konrád. Synoda pražská. Katoličtí profesori vypovězeni z Čech. Hus na venkově. Jeho zásluhy o řeč a literaturu českou. Cesty M. Jeronýma Pražského. Poměry mezi Čechami a Polskem. Rozepsání sboru konstantského. Hus uvoluje se jíti tam.</i></p>	44
Článek čtvrtý	<p>M. Jan Hus a sbor konstantský (R. 1414—1415)
<i>Sbor a jeho účel; zásluhy o něj krále Zikmunda. Husovy přípravy a jízda do Konstancie; jeho tam protivníci a uvěznění. Krále Zikmunda první výstup v Konstancii. Pře Hu-</i></p>	68

sova. Počátek přijímání pod obojí v Čechách. Jan XXIII. utíká z Konstancie. M. Jeroným Pražský v okovech tam přiveden. Přímlyvy za Husa i trojí jeho slyšení. Krále Zikmunda soud o něm. Sbor zapovídá přijímání pod obojí způsobou. Neúspěšné naléhání na Husa, aby odvolal. Odsouzení a upálení jeho.

Článek pátý

Poslední léta panování krále Václava (R. 1415—1419) Rozrůznění stran náboženských v Čechách a krále Václava obojetnost. Valný sněm v Praze; pohrůžčivé psaní ke sboru konstantskému. Panské dvě jednoty: husitská a katolická. M. Jeronýma Pražského odvolání, poslední výsledky a upálení v Konstancii. Následky toho v Čechách. Další přísnosti od sboru. Počátek dvojení husitů v kalištníky a tábory. Pražská universita a přijímání pod obojí. Papež Martin V. a reformy církevní. Konec sboru konstantského. Mistr Jakoubek a další rozvoj husitství. Nejisté chování krále Václava; konečně odhodlal se vystoupiti proti husitství. Počátek rozbrojů v zemi; Mikuláš z Husi a Jan Žižka z Trocnova, náčelníci lidu. Hromady na hoře Tábor. Smetání konšelů novoměstských. Smrt krále Václava. Úvahy závěrečné.

95

KNIHA DVANÁCTÁ

Války husitské od r. 1419 do 1431

Článek první

Úvody válek husitských
Bouře pražské po smrti krále Václava. Král Zikmund. Královna Žofie, vladařka česká. Sněm zemský. Strany v národě a náčelníci jejich. Další hromady čili tábory v Čechách. Vojsenská studia. První počátkové války. Útok na Malou Stranu. Reakce Kutnohorských. Sněm brněnský. Blouznavost a bojovnost táboritů. Založení města Tábora. Král Zikmund na sněmu říšském ve Vratislavi. Šíření vzpoury v Čechách. Čeňka Vartenberského zrádné kolotání. Marná vyjednávání.

114

Článek druhý

První křížácká výprava v Čechách (Od polovice máje do počátku listopadu 1420)
Zikmund v Čechách. Myslenky husitské kromě Čech. Přípravy k boji. Žižka do Prahy, Benešov, bitva u Poříčí. Klášter Postoloprty. Táborité v Praze. Příběh litoměřický. Ztráta Slaného i Loun. Ochránění Tábora. Dobytí Králové Hradce. Dobývání hradu Pražského. Veliké vojsko křížácké a obležení Prahy. Legát papežský. Bitva na Žižkově. Čtyři artikulové pražští. Marná rokování, rozmluvy na Malé Straně. Zikmund korunován. Zástavy klenotů i statků královských a kostelních. Táborité opustili Prahu. Jednání s králem polským. Obležení a bitva u Vyšehradu. Rozjaření citu národního.

135

Článek třetí

Rozdíl stran husitských a druhá výprava křížácká (R. 1420 — list. — do 1421 — říj.)
Husité svobodní, nepodléhají než autoritě Písma svatého a čtyř článků pražských. Přehled stran husitských. Chi-

154

liastické blouznění a zásady komunistické a socialistické. Táborité výstřední a pikarti; kněží Martínek Hůska a Petr Kániš. Táborité střední a jejich rozdvojení s tábority mírnými; Žižka a sirotci. Obce polní a domácí; počátky stálých vojsk. Bratři orebští. Aristokracie, demokracie a bratři střední. Pražané a kališníci. Spojení kněze Jana pražského s Žižkou. Nebezpečí svobody v Čechách. — Náclnictví města Prahy a spory mezi pražany a tábority; hádání v domě Zmrzlikově. Smrt Mikuláše z Husi. — Žižka v jižních Čechách; Prachatice a Příbenice. Chotěboř, Kladruby, Švamberk a Plzeň. — Dobývání země od husitů: Chomutov, Beroun, Český Brod, Hora Kutná; jednání s Moravany, Jaroměř. Čeněk z Vartenberka. Arcibiskup Konrád přistoupil k husitům. Hrad Pražský a Litoměřice. — Sněm valný v Čáslavi. — Druhá výprava křižácká: kardinál Branda a sněm ve Vesalii. Slezáci v Čechách; porážka u Mostu. Křižáci u Chebu i Žatce a útěk jejich.

Článek čtvrtý

Nové rozbroje a třetí výprava křižácká (Od r. 1421 — říj. — do 1424 — říj.)

185

Slovanské hnutí duchů a Vitold, požádaný král český. Různice pražské. Zikmund vyjednává s Vladislavem Polským i Albrechtem Rakouským. Zrada ratibořská. Zikmund na sněmu brněnském. Žižka na Plzeňsku; vjezd jeho do Prahy. Zikmund v Kutné Hoře; útěk jeho a porážka u Německého Brodu. Záviše Černý. Převrat v Praze; usmrcení kněze Jana a následky jeho. — Flutky. Zikmund Korybut, správce zemský, uznán od Žižky. Obležení hradu Karlštejna. — Sněm říšský v Norimberce a třetí výprava křižácká. Táborité z Prahy vypuzeni a příměří u Karlštejna. Korybut odvolán z Čech a sjezd u Šramovic. Přípravy proti Čechům opět zmařené. — Války domácí v Čechách; bitva u Hořic, obležení Křížence, smíření u Konopiště. Vojsko české na Moravě; Kroměříž. Bitva u Hradce Králové; Žižka na Moravě a v Uhrách. Albrecht, markrabě moravský. Žižkův krvavý rok: bitva u Malešova; Žižka na Plzeňsku. Nesvornost mezi nepřáteli. Korybut podruhé v Praze. Žižka u Libně; smíření na Špitálském poli. Smrt Žižkova; úvahy o něm; jeho umění válečné.

Článek pátý

Jalová vyjednávání (R. 1424 — říj. — do 1427 — dub.)

211

Známka doby této. Vojsko české na Moravě. Dělení táboritů a sirotků, konec orebitů. Příběh radkovský. Výboje táboritů a sirotků v Čechách. Klášter Třebíč. Dobyty Retze. Nová sněmování. Kněz Prokop Holý a Jakub z Vřesovic. Sněm norimberský. Vítězství u Ústí nad Labem. Obležení Mostu a Poděbrad; obhájení Břeclavi. Oldřich z Rožmberka. Rozdvojení mezi kališníky; M. Příbram a M. Petr Anglický. Tajné Korybutovo jednání s papežem. M. Jan Rokycana v Praze; kníže Korybut jat a dán do vězení Prokop Veliký. Přechod k ofenzivě. Čtvrtá výprava křižácká (R. 1427 — dub. — do 1430 — únor)

225

Článek šestý

Známky nové doby. Vítězné vpády do Rakous i do Slezska. — Kardinál Jindřich Anglický, legát proti Čechům. Sněm říšský ve Frankfurtu. Čtvrtá kruciáta v Čechách, obležení

Stříbra, útek Němců a dobytí Tachova. Príměří u Plzně. Vpád Koldštejnského a Smiřického do Prahy; Korybut ze země vyveden. Nový sněm ve Frankfurtu; všeobecná daň „na husity“. Jízda do Uher a po Slezsku; opěté vpády do Rakous i do Bavor. Nečinnost v Němcích. Bechyně a Lichtenburg; boje u Chrastavy a v Kladsku. Sjezd krále Zikmunda s Prokopem Holým v Prešpurku. Sněm veliký v Praze. Panna Orleánská. Rozbroje mezi Starým a Novým Městem pražským. Nová hádání mezi M. Příbramem a Petrem Anglickým. Veliké jízdy do Lužice, do Mišně, do Foitlandu, do Frank a do Bavor.

- Článek sedmý *Rozhodnutí. Pátá a poslední kruciáta proti husitům (R. 1430—1431 — září) 238*
Rostoucí nesnáze a nebezpečí husitismu. Martin V. a král polský. Sněm prešpurský. Jízdy české ve Slezsku a v Uhřích. Nové zpřiznění Čechů a Poláků; hádání v Krakově. Svolání sboru basilejského; kardinál Julián Cesarini. Smrt Martina V.; Eugenius IV., nový papež. Sněm říšský v Norimberce. Počátky sboru basilejského. Sněmy v Čechách; nová vláda zemská; hádání v Praze. Sjezd chebský. Manifest kardinála Juliána; české odpovědi. Zpozdilost výpravy říšské. Prokop Veliký na Plzeňsku. Poslední marné vyjednávání a ustoupení Čechům. Albrecht Rakouský na Moravě. Kardinál a knížata vtrhli do Čech. Veliký den u Domažlic. Úplné vítězství české.

KNIHA TŘINÁCTÁ

Čechy a sbor basilejský. Zikmund a Albrecht (od r. 1431 do 1439)

- Článek první *Jednání přípravná (R. 1431 — září — 1432 — pros.) 249*
Důraz na husitské vítězství v dějinách; nesvornost česká. Kněz Prokop Veliký a kardinál Julián. První psaní sboru basilejského k Čechům. Zikmund v Itálii. Porážky u Býdova i v Uhřích. List tábořský k Němcům. Kolotání sirotků. Sněm v Praze. Eugen IV. usiluje o rozvedení sboru basilejského. Psaní kardinála Juliána k papeži. Jednání sjezdu chebského. Druhé psaní sboru k Čechům. Veliká povodeň v Praze. Sněm v Kutné Hoře; volení poslové ke sboru. Mikuláš Humpolecký a Jan Žatecký na předzvědách v Basileji.
- Článek druhý *Čechové v Basileji (R. 1432—1433 — dub.) 257*
Přípravy ve sboru činěné. Poslové čeští; příchod jejich do Basileje a vítání. Nesnáze o služby boží. První veřejné slyšení. Kardinál Julián a kněz Prokop. Počátek disputací. Rokycana, Biskupec, Oldřich Znojemský, Payne. 28 článků. Jan Stojkovic a bouře jím vzburzené; Karlier, Kalteisen a Palomar. Rokycanova replika. Prostředkování knížete Viléma; Mikuláš z Kusy. Zjednání užšího výboru. Poslové sboru do Čech. Příjezd poslů obojích do Prahy.
- Článek třetí *První námluvy pražské; porážka táboritů (R. 1433 — dub. — 1434 — červen) 265*
První poselství basilejské v Praze. Prokop Veliký o vál-

kách; legáti a šlechta česká. Žádosti české u sboru. Obležení Plzně; porážka v Bavořích; Prokop opouští vojsko. Druhé poselství basilejské v Praze; první kompaktáta pražská. Rozpor mezi stranami. Menhart z Hradce a šlechta; Aleš Vřešťovský z Risenburka, správce zemský. Neshoda se sborem. Martin Lupáč zase v Basileji. Plzeň chráněna od koncilia i od šlechty. Jednota panská proti rotám polním. Prokop Veliký zase velitelem. Nové Město pražské dobyto; Plzeň osvobozena. Další strojení se k válce. Bitva u Lipan; smrt obou Prokopů a konec rot polních.

Článek čtvrtý Kompaktáta (R. 1434 — m. červen — 1436 — srp.) 279

Proměna ve stavu věcí; M. Jan Rokycana. Sněm svatojanský. Jednání na sjezdu řezenském. Sněm svatohavelský v Praze a žádosti podané do Chebu. Porady tábořské. Noví legáti a jednání na sjezdu brněnském. Věci polské a smrt Korybutova. Sněm o sv. Matouši; Rokycana zvolen na arcibiskupství. Rozbroje domácí. Sjezd v uherském Bělehradě. Sněm jihlavský. Konečné stvrzení a slavné ohlášení kompaktát. Zikmund přijat za krále.

Článek pátý Zikmund (R. 1436 — m. srp. — 1437 — pros.) 291

Slavný vjezd císařův do Prahy; obsazení úřadů městských i zemských. Filibert a Rokycana. Smíření táboritů s císařem; odpor v Hradci Králové. Hradec poddal se. Ratifikace kompaktát. Rokycana pronásledován opouští Prahu. Sněm pražský a chebský. Marné jednání poslů českých v Basileji. Roháč na Sioně dobyt a oběšen. Nové nepokoje v zemi. Zikmund nemocen opouští Čechy. Smrt jeho ve Znojmě. Obraz jeho osobnosti.

Článek šestý Albrecht (R. 1437 — pros. — 1439 — m. říj.) 303

Nesnáze a odpor při volení Albrechta. Strana rakouská a národní na sněmu pražském; Albrecht volen pod výminkami. Albrecht přijel do Prahy a korunován. Nesnáze v Uhřích. Pád Smedereva. Albrecht u Petrovaradina, vrací se nemocen. Smrt jeho. Mor v Čechách a proměny hojné. Závěrečné úvahy.

Poznámky vydavatelovy 309

Vysvětlivky 311